

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Karoliina Kapanen

Elämäni Sankari ry 7. luokalla
Oppilaiden kokemuksia päihdeopetuksesta

Opinnäytetyö 2012

Tiivistelmä

Karoliina Kapanen

Elämäni Sankari ry 7. luokalla, Oppilaiden kokemuksia päihdeopetuksesta

35 sivua, 2 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2012

Ohjaajat: lehtori Leena Byckling, Saimaan ammattikorkeakoulu, projektipäällikkö Jarno Saarinen, Elämäni Sankari ry

Tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli selvittää Lappeenrannan Armilan koulun seitsemäsluokkalaisten mielipiteitä ja kehittämis ehdotuksia koskien Elämäni Sankari ry:n päihdeopetusta. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa ajankohtaista tietoa päihdeopetuksen kohderyhmältä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa Elämäni Sankari ry:lle, jonka avulla yhdistys voisi kehittää seitsemäsluokkalaisille kohdennettuja päihdeoppitunteja.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaiseksi oppilaat kokevat Elämäni Sankari ry:n päihdeopetuksen ja miten oppilaat päihdeopetusta kehittäisivät. Tutkimus toteutettiin laadullisena Wepropol-ohjelmaa käyttäen. Kyselyssä käytettiin strukturoituja kysymyksiä sekä yhtä avointa kysymystä.

Tutkimustulosten mukaan Armilan koulun seitsemäsluokkalaisten ovat tyytyväisiä Elämäni Sankari ry:n päihdeopetukseen. Päihdeopetus sisältää muun muassa lyhytelokuvan katsomisen, keskustelua päihdeasioista, kaukosäätimillä vastaamista diaesityksessä esitettyihin kysymyksiin ja koulun hyvinvointikyselyn tulosten läpikäyntiä. Elokuvan katsominen ja kaukosäätimillä vastaaminen diaesityksessä esitettyihin kysymyksiin olivat selkeästi oppilaiden mukaan parhaimpia asioita päihdeopetuksessa. Oppilaat pitivät tutkimustulosten mukaan myös päihdeopetuksen ohjaajista ja kokivat tärkeäksi sen, että heiltä kysytään erilaisista asioista.

Tutkimuksen tulosten pohjalta jatkotutkimusaiheena voidaan toteuttaa yksityiskohtaisempia tutkimuksia päihdeopetuksen eri osa-alueista. Yksityiskohtaisempia tutkimuksia toteuttamalla saadaan tarkempaa tietoa oppilaiden mielipiteistä ja kehittämis ehdotuksista koskien Elämäni Sankari ry:n päihdeopetusta.

Asiasanat: 7. luokka, ehkäisevä päihdetyö, päihdeopetus, Elämäni Sankari ry

Abstract

Karoliina Kapanen

“Elämäni Sankari ry” in 7th grade, Students’ experiences of drug education

35 pages, 2 appendices

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Health Care and Social Services

Degree Programme in Social Services

Bachelor’s Thesis 2012

Instructors: Senior Lecturer Leena Byckling, Saimaa University of Applied Sciences, Project Manager Jarno Saarinen, Elämäni Sankari ry

In this thesis Lappeenranta’s Armila School seventh grade students’ opinions and development regarding “Elämäni Sankari ry’s” (hero of my life) substance abuse education were researched. The intention of this study was to gain knowledge directly from the substance abuse education’s target audience. The objective was to generate new knowledge to “Elämäni Sankari ry”, who could then use it to further develop their substance abuse education programmes targeted for seventh grade students.

The aim of the research was to clarify how the students experience “Elämäni Sankari ry’s” substance abuse education, and how they would develop it. This was as qualitative study, using the Wepropol-program containing structured questions, as well as one open question.

The results of the study show that seventh grade students of the Armila School were satisfied with the “Elämäni Sankari ry’s” teaching. The substance abuse education included a short film, discussion about substance usage, answering questions with remote controls and going through results from the schools well-being –study. Watching a movie and using remote controls to answer questions during the slideshow were considered to be the best approaches in the substance abuse teaching. According to the students, the teachers were also an influential factor in the teaching. Furthermore research showed that the students found it important to have their opinions heard.

Additional research could be performed in more detail into the different areas of substance abuse. This would allow a more in-depth view on the students’ opinions and development suggestions regarding the “Elämäni Sankari ry’s” substance abuse education.

Keywords: seventh grade, preventive, substance abuse, education, “Elämäni Sankari ry”

Sisältö

Käsitteet.....	2
1 Johdanto	5
2 Päihteet ja niiden käyttö.....	6
2.1 Päihteiden käytön taustatekijät.....	6
2.2 Nuori päihteiden käyttäjänä.....	7
2.3 Yläkoululaisten mielipiteitä päihdeasioista.....	9
3 Ehkäisevä päihdetyö.....	11
3.1 Ehkäisevää päihdetyötä ohjaava lainsäädäntö.....	12
3.2 Koulu päihdekasvattajana	13
3.3 Päihteistä valistaminen.....	15
3.4 Raittiustoimisto Elämäni Sankari ry:n yhteistyökumppanina.....	17
4 Elämäni Sankari ry	18
4.1 Elämäni Sankari ry:n päihdeopetus koulussa.....	19
4.2 Sankariohjaajan rooli.....	20
5 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet.....	20
6 Tutkimuksen toteutus.....	21
6.1 Aikataulu.....	21
6.2 Kyselyn toteutus.....	22
7 Tutkimuksen tulokset.....	23
8 Pohdinta.....	28
8.1 Johtopäätökset.....	29
8.2 Jatkotutkimusaiheet.....	30
Kuviot.....	31
Lähteet.....	32

Liitteet

Liite 1	Kuvat
Liite 2	Kyselylomake

1 Johdanto

Tutustuin Elämäni Sankari ry:n toimintaan Saimaan ammattikorkeakoulun työharjoittelujakson aikana Lappeenrannan raittiustoimessa. Kiinnostus opinnäytetyön aiheeseen heräsi päästessäni Elämäni Sankari ry:n koulutuspäivien jälkeen toimintaan mukaan. Kouluilla kiertäessäni Elämäni Sankari ry:n sankariohjaajien kanssa huomasin nuorien mielenkiinnon Elämäni Sankari ry:n käyttämään päihdeopetusmateriaaliin. Materiaali sisältää kuvadioiden lisäksi lyhyen elokuvan katsomisen, koulun hyvinvointikyselyn tulosten pohdintaa, dioissa oleviin kysymyksiin vastaamisen kaukosäätimien avulla ja keskustelua tuloksista tunnin aikana. Avointa keskustelua nuorten kanssa korostetaan Elämäni Sankari ry:n toiminnassa. Halusin tutkimuksessa selvittää tarkemmin miten nuoret kokevat yhdistyksen päihdeopetuksen.

Elämäni Sankari ry pyrkii yhtäjaksoisesti kehittämään toimintaansa, ja oppilaiden kokemusten selvittäminen oli yhdistykselle hyödyllistä tulevien päihdeopintien suunnittelussa. Seitsemäsluokkalaiset ovat Elämäni Sankari ry:n suurin kohderyhmä Lappeenrannan alueella. Yhdistyksen toiveesta sekä omasta mielenkiinnostani ensimmäisten päihdeopetuskokemusten selvittämiseen seitsemäsluokkalaiset nousivat opinnäytetyön kohderyhmäksi.

Elämäni Sankari ry on tehnyt pitkään työtä Armilan koululla, ja yhteistyön tuloksena Armilan koulu valikoitui opinnäytetyöhöni. Tässä opinnäytetyössä on kerätty tietoa siitä, miten Lappeenrannan Armilan koulun seitsemäsluokkalaiset kokevat koulun ulkopuolelta tulevan tahon, Elämäni Sankari ry:n, pitämän päihdeopetuksen. 13 vuotta täyttäneillä seitsemäsluokkalaisilla oli mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan ja kehittämisideoistaan päihdeopetukseen nimettömästi Webropol-kyselylomakkeen kautta.

Nuorten päihteiden käyttö herättää keskustelua sekä kouluissa että sen ulkopuolella. Vaikka täysin raittiita nuoria on paljon, monet nuoret suhtautuvat yhä neutraalimmin tupakkaan, alkoholiin sekä muihin päihteisiin. Päihteiden käyttö altistaa nuoret myös erilaisiin vaaratilanteisiin ja rikoksiin. Näiden asioiden vuoksi muun muassa koulujen päihdeopetuksen tulisi olla mahdollisimman hyvin räätälöity kohderyhmälleen.

2 Päihteet ja niiden käyttö

Päihteillä tarkoitetaan laajassa merkityksessä sekä laillisia että laittomia päihdyttäviä aineita. Päihde-nimitystä käytetään kaikista kemiallisista aineista, jotka aiheuttavat humalatilaa tai päihtymyksen tunteen. Suomessa päihteisiin luetaan tupakka, alkoholi, huumausaineet ja tekniset liuottimet. (Kylmänen 2005, 25.)

Huumausaineiksi luokitellaan osa lääkkeitä, sienet, kannabis, LSD, heroini ja amfetamiini. Huumausaineet jaetaan edelleen vaikutuksen mukaan alaryhmiin: kannabistuotteet, hallusinogeenit eli harha-aistimuksia aiheuttavat aineet, keskushermostoa kiihottavat aineet ja keskushermostoa lamauttavat aineet. (Kylmänen 2005, 25.)

Kylmäsen mukaan päihteiden aiheuttama vaikutus riippuu käytetystä aineesta, käyttötavasta, määrästä, käyttöajasta, käyttöympäristöstä, käyttäjän persoonallisuustekijöistä ja yleisilasta, iästä sekä kehon koosta. Päihteitä voidaan käyttää suun kautta, nuuskaamalla nenän kautta, imeyttämällä limakalvolta, lihaksen- tai suonensisäisesti sekä imppaamalla. Omaan ryhmänään on lisäksi päihteiden sekakäyttö. (Kylmänen 2005, 25.)

2.1 Päihteiden käytön taustatekijät

Terho toteaa, että päihteiden kokeilu ja käyttö eivät ole irrallinen tapahtuma nuoren elämässä. Kokeilu liittyy usein kiinteästi nuoren perhetaustaan, murrosiän kehitykseen, kouluasioihin, ystävien päihteiden käyttöön ja nuoren muihin elämäntapoihin. Päihteiden käyttöön liittyvät myös päihteiden tarjonta, hinta ja käytön valvonta sekä yhteiskunnan arvomaailma. Nuorten päihteiden käytöllä on yhteyksiä myös työttömyyteen ja mielenterveysongelmiin. (Terho 2002, 369.)

Nuoren hyvinvointi riippuu Terhon näkemyksen mukaan suuresti siitä kodista, missä hän kasvaa. Pääasiassa perheen vuorovaikutustilanteilla olisi yhteyttä siihen, miten lapsen itsetunto, reaktiotavat, asenteet ja kilpailunsietokyky sekä muut keskeisesti nuoren hyvinvointiin vaikuttavat tekijät muodostuvat. (Terho 2002, 369.)

Yksinhuoltajaperheiden ja toimeentulotuen varassa elävien perheiden määrä on Terhon mukaan lisääntynyt. Työttömyyttä on paljon ja aikuisten alkoholin käyttö sekä erityisesti masennusoireet ovat yleisiä. Monelta perheeltä näyttää kadonneen kyky kantaa vastuuta lapsista ja nuorista ja asettaa heille turvallisia rajoja. Keskimäärin joka kymmenes nuori tulee moniongelmaperheestä, jossa puuttuvat eväät suotuisalle kasvulle ja kehitykselle. Pelot, ahdistus ja masennus luovat myös perustaa päihteiden käytölle. (Terho 2002, 369.)

Nuorten päihteiden käyttö on usein yhteydessä riitaisiin, väkivaltaisiin kotioloihin, vanhempien päihteiden käyttöön, kodin huonoon toimeentuloon ja vajaaseen perheeseen. Erityisesti isän puute näyttää altistavan poikia ongelmille. Myös tyytymättömyys lisää päihteiden käyttöä. Suomalaisille nuorille on tyypillistä, että he irtoavat varhain vanhemmistaan ja viettävät viikonloput sekä suuren osan vapaa-ajastaan vailla aikuisten läsnäoloa, mikä lisää päihdekokeiluja. (Terho 2002, 369.)

Sinkkonen puolestaan toteaa miten joskus ei voi välttyä ajatukselta, että nuori toivoo salaa jonkun puuttuvan hänen juomiseensa. Ensisijaisesti nuori toivoo vanhempiansa puuttuvan käytökseen. Nuori ei ehkä löydä tapaa kertoa, ettei pärjää muuten kuin provosoimalla. Valitettavasti on vanhempia, jotka eivät provosoidu, vaikka nuori tekisi mitä tahansa. (Sinkkonen 2010, 225.)

Meillä vallitsee merkillinen hienotunteisuus tai häveliäisyys, joka estää ottamasta asiaa puheeksi nuoren kanssa. Monet vanhemmat pelkäävät yhteenottoa. On kuitenkin vaikea kuvitella, että jos nuori juo itsensä sairaalakuntoon, mitään merkkejä ongelmista ei olisi aikaisemmin ollut näkyvissä. Sinisilmäisyys voi olla todellisuuden kieltämistä, sillä olo on paljon miellyttävämpi, jos pystyy kieltämään ilmiselvät huolestuttavat merkit nuoren käytöksessä ja olemaan puuttumatta niihin. (Sinkkonen 2010, 225–226.)

2.2 Nuori päihteiden käyttäjänä

Viimeaikainen kehitys on Kylmäsen mukaan osoittanut, että täysin raittiiden yläkoululaisten määrä on kasvussa. Negatiivisena kehityksenä voidaan todeta tyttöjen lisääntynyt päihteiden käyttö ja alkoholia säännöllisesti käyttävien nuorten suuret alkoholiannokset. (Kylmänen 2005, 27.)

Irti Huumeista ry:n internetsivustolla tutkija Riikka Puusniekka kertoo, mitä nuoret vastasivat päihteiden käytöstään Kouluterveyskyselyssä 2011. Kouluterveyskysely toteutettiin Pohjois-, Länsi-, Lounais- ja Sisä-Suomessa sekä Ahvenanmaan maakunnassa. Kyselyyn vastasivat perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaat sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. (Irti Huumeista ry 2011.)

Puusniekka nosti kyselystä esille positiivisen tuloksen oppilaitosten savuttomuustyöstä: hieman alle puolet peruskoululaisista ja lukiolaisista sekä noin neljäsosa ammattiin opiskelevista ilmoitti, ettei ole tupakoinut koskaan. Kouluterveyskyselyyn vastanneista päivittäin tupakoivia nuoria on peruskoulun yläluokkalaisista kuitenkin vielä 15 prosenttia, lukiolaisista 9 prosenttia ja ammattiin opiskelevista 39 prosenttia. Nuuskaa ilmoitti käyttävänsä päivittäin 5–7 prosenttia kyselyyn vastanneista pojista. (Irti Huumeista ry 2011.)

Kouluterveyskyselyssä kannabista kokeilleiden määrä kasvoi rajusti verrattuna vuoden 2010 tuloksiin. Vuoden 2011 kyselyssä kannabiskokeilut lisääntyivät kahden vuoden aikana eniten ammattiin opiskelevilla, pojilla 5 prosenttia ja tytöillä 2 prosenttia. Lukiolaisilla kokeilut lisääntyivät 2 prosenttia. Marihuanaa tai hasista kertoi kokeilleensa vähintään kerran elämänsä aikana 6 prosenttia yläluokkalaisista, 10 prosenttia lukiolaisista ja 18 prosenttia ammattiin opiskelevista. (Irti Huumeista ry 2011.)

Raittiiden nuorten määrä kasvaa, mutta joka seitsemäs peruskoululainen juo itsensä humalaan vähintään kerran kuussa. Vuonna 2011 peruskoulun yläluokkalaisista 45 prosenttia ilmoitti, ettei käytä ollenkaan alkoholia. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan raittius oli lähes yhtä yleistä tytöillä kuin pojilla. Viikoittain alkoholia kertoi juovansa yläluokkalaisista 6 prosenttia ja humalaan itsensä joi vähintään kerran kuussa 15 prosenttia peruskoululaisista. Peruskoulussa tyttöjen ja poikien alkoholinkäyttö oli lähes yhtä yleistä. (Irti Huumeista ry 2011.)

Kylmäsen mukaan nuorilla yleisin riippuvuus päihteiden käytön alkuvaiheessa syntyy tilanteisiin, joissa päihteitä käytetään. Käyttötilanteisiin yhdistetään usein kaverit ja hauskanpito tai päihteiden käyttö voi antaa rohkeutta tehdä jotain jännittävää. Alkoholin käyttö on usein myös merkittävä tekijä nuorten onnetto-

muuksissa, erilaisissa väkivaltarikoksissa sekä järjestyshäiriöissä. (Kylmänen 2005, 23.)

Yleisin riippuvuus syntyy tupakkatuotteisiin, joiden käytöstä seuraa erittäin nopeasti vaikea riippuvuus. Alkoholin säännöllinen käyttö taas kasvattaa nopeasti toleranssia ja muuttuu haitalliseksi. Haitallisen käytön tunnusmerkkejä ovat erityisesti ongelmatilanteet, kasvaneet alkoholiannokset ja tiivis viikoittainen alkoholin käyttö, jota leimaa erittäin runsas alkoholin määrä. (Kylmänen 2005, 23.)

2.3 Yläkoululaisten mielipiteitä päihdeasioista

Tutkimuksia, jotka käsittelisivät sitä, miten seitsemäsluokkalaiset kokevat päihdeopetuksen, ei juuri ole. Koulujen päihdeopetusta laajemmassa mittakaavassa käsitteleviä tutkimuksia on puolestaan runsaasti. Nuorien kokemuksia koulun päihdeopetuksesta on tutkittu jonkin verran, mutta erityisesti ensimmäistä kertaa päihdeopetusta kuulevien seitsemäsluokkalaisten kokemuksia ei ole huomioitu.

Arvioita nuorten päihteiden käytön ehkäisykeinojen tehokkuudesta on kartoitettu Mannerheimin Lastensuojeluliiton ehkäisevän päihdetyön, EPT:n, hankkeen seurantatutkimuksen loppukartoituksessa. EPT-hanke toteutettiin viidessä eri koulussa vuosina 2006–2010 samojen nuorten kanssa. Aineistot muodostuivat mukana olleiden koulujen nuorten kyselylomakevastauksista. Tutkimuksessa vastattiin muun muassa seuraaviin kysymyksiin: Miten nuorten päihdekokeilut ja päihteiden käyttö muuttuivat 7. luokalta 9. luokalle? Missä määrin nuoret kokivat koulun toimintatapojen muuttuneen oppilaiden tupakointiin liittyvissä tilanteissa seuranta-aikana? Minkälaista palautetta nuoret ja vanhemmat antavat EPT -hankkeelle? (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010a.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton seurantatutkimuksen loppukartoituksessa ilmeni, että nuorten arviot tupakan ja alkoholin käytön ehkäisykeinojen tehokkuudesta muuttuivat kriittisemmiksi siirryttäessä 7. luokalta 9. luokalle. Nuorten mielestä tehokkaimpia keinoja ehkäistä nuorten päihteiden käyttöä olivat oman harkintakyvyn korostaminen, mielekäs tekeminen, hyvät kaverisuhteet ja päihteiden vuoksi sairastuneiden kertomukset. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010b.)

Nuoret arvioivat koulun oppituntien päihdeopetusta ja -keskustelua eri tavalla eri luokka-asteilla. Seitsemäsluokkalaisista kaksi kolmasosaa piti Mannerheimin Lastensuojeluliiton ehkäisevän päihdetyön hanketta tehokkaana nuorten päihdeiden käytön ehkäisykeinona, mutta kaksi vuotta myöhemmin enää runsas kolmannes arvioi hankkeen tehokkaaksi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010b.)

Jutila (2011, 6) on opinnäytetyössään tutkinut keinoja nuorten päihdeiden käytön vähentämiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Webropol-kyselyn avulla, miten lapualaiset nuoret uskovat päihdeiden käyttönsä vähentyvän. Kyselyyn vastasi lähes puolet Lapuan yläkoulun yhdeksäsluokkalaisista.

Jutilan saamat tulokset jaettiin laajan kysymysmäärän vuoksi viiteen osaan: päihdeiden käyttö, päihdeiden käytön ehkäisy, keskusteluapu, vapaa-aika ja nuorten vapaa loppusanoma. Nuorilla oli vaikeuksia vastata kysymykseen siitä, miten he uskovat päihdeiden käytön vähenevän. Osa oppilaista päätteli, ettei mitään ole tehtävissä. (Jutila 2011, 38.)

Tutkimuksessa kysyttiin myös, minkälaista päihdevalistusta nuoret toivovat koulussa järjestettävän. Useat nuoret kertoivat olevansa tyytyväisiä nykyiseen valistukseen, mutta osa toivoi entistä kaunistelematonta ja kaikin puolin realistista päihdevalistusta. Nuoret myös toivoivat valistuksen tapahtuvan mielenkiintoisemmilla menetelmillä. Erityisesti videoita kaivattiin. Osa olisi halunnut rankoista kokemuksistaan kertovan päihdeiden käyttäjän osaksi päihdevalistusta. (Jutila 2011, 38.)

3 Ehkäisevä päihdetyö

Kylmänen kuvaa ehkäisevää päihdetyötä käsitteenä monitasoiseksi, vaikka se usein mielletään lähinnä päihdevalistukseksi. Ehkäisevä päihdetyö on toimintaa, jolla ehkäistään ja vähennetään päihdeiden käyttöä vaikuttamalla päihdeiden saatavuuteen, hintaan, päihdeitä koskeviin tietoihin ja asenteisiin, päihdeiden käyttötapoihin sekä päihdeiden ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin ja sitä tukevaan kulttuuriin. Ehkäisevää päihdetyötä määrittelevät olennaisesti myös

yhteisön arvot. Toiminnassa tulee ennen kaikkea tiedostaa ja huomioida myös se, mitä nuoret kokevat ja millainen on heidän arkensa. (Kylmänen 2005, 9.)

Kylmänen määrittelee ehkäisevän päihdetyön tehtäviksi päihdeopetuksen tarjonnan, päihteiden käytön haittoihin kohdistuvan kontrollin lisäämisen, alkoholin tarjonnan ja käytön rajoittamisen erilaisissa vapaa-ajan tilaisuuksissa, alaikäisten alkoholijuomien saatavuuden estämisen, julkisen alkoholin käytön ja ratti-juoppouden kontrolloinnin sekä vastuun painottamisen yksilö- ja paikallistasolle. (Kylmänen 2005, 11.)

Pylkkänen puolestaan korostaa, että päihdetyö on tärkeä osa kuntien laaja-alaista hyvinvointityötä, joka edellyttää usean hallinnonalan ja toimijan sitoutumista sekä yhteisiä ponnistuksia. Päihdetyö ei ole ainoastaan kunnan sosiaali- ja terveydenhuoltoa, vaan päihdetyötä tehdään myös oppilaitoksissa, nuorisotyössä, vapaa-ajan toiminnassa, yhdyskuntasuunnittelussa sekä elinkeinoelämässä. (Pylkkänen ym. 2009, 8.)

Ehkäisevä päihdetyö on Pylkkäsen näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveystalalla syntynyt käsite, jonka käyttö on yleistynyt muilla toimialoilla. Ehkäisevän päihdetyön peruskäsitteet ja työmuotojen yleiset laatuksiteerit on määritelty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2006 toimittamassa Laatu-tähteä tavoittelemassa -julkaisussa. Laatuksiteerit on tarkoitettu ehkäisevän päihdetyön toimijoiden työkaluiksi, joiden avulla voimavaroja ja tukea voidaan suunnata tarkoituksenmukaisella tavalla. (Pylkkänen ym. 2009, 8.)

Laatuksiteerien yhtenä tavoitteena on antaa päättäjille kuva siitä, millaisia ovat päihdehaittojen vähentämisen keinot ja mahdollisuudet ajanmukaisen tiedon valossa. Nuorten parissa tehtävään työhön laatuksiteereissä ei erikseen oteta kantaa, mutta laatuksiteeristöissä ehkäisevä päihdetyö määritellään toiminnaksi, jonka tavoitteena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Laatuksiteerien yleisen tavoitteenasettelun mukaisesti ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin, päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja niiden riskitekijöihin sekä päihteiden käyttöön ja käyttötapoihin. (Pylkkänen ym. 2009, 8.)

Pylkkänen muistuttaa nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön lainsäädännöllisen pohjan nojaavan perustuslaissa (11.6.1999/731) määriteltyihin perusoikeuksiin. Niin sanotut hyvinvointioikeudet turvaavat ihmisarvoisen elämän perusedellytykset kuten toimeentulon, koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystalvet. (Pylkkänen ym. 2009, 4.)

Pylkkänen tulkitsee laajasti ehkäisevän päihdetyön kuuluvan kansalaisten hyvinvointioikeuksiin ja osaltaan sen turvaavan yhdenvertaisuus- ja perusoikeuksien toteutumisen. Päihteiden käytöstä koituvat yksilölliset riskit ja elämänvaikeudet voivat rajoittaa yksilön perusoikeuksien toteutumista ja ääritapauksissa estää kansalaista osallistumasta muiden kanssa yhteiskunnan normaaliin toimintaan. (Pylkkänen ym. 2009, 4.)

3.1 Ehkäisevää päihdetyötä ohjaava lainsäädäntö

Pylkkänen viittaa myös alkoholilakiin (8.12.1994/1143), jolla pyritään ehkäisemään alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ohjaamalla alkoholin kulutusta. Alkoholilaki kieltää mietojen alkoholijuomien myymisen alle 18 -vuotiaille ja väkevien alkoholijuomien alle 20 -vuotiaille. Alkoholilaissa kielletään myös alkoholin välittäminen alaikäiselle. Kyseisen kohdan rikkomisesta voidaan määrätä sakko- tai tuomiorangaistus. Alkoholilaki on yksi tärkeimpiä lakeja nuorten ehkäisevän päihdetyön parissa. (Pylkkänen ym. 2009, 4.)

Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (13.8.1976/693) pyrkii puolestaan ehkäisemään tupakoinnin aiheuttamien terveystalvien ja -haittojen syntymistä. Tämän lain mukaan tupakkatuotteen tai tupakointivälineen myyminen alle 18-vuotiaille on kielletty. Tupakoinnin aloittaminen nuorella iällä liittyy nuorten välisten sosiaalisten suhteiden rakentumiseen, ja varhaisella iällä aloitetusta tupakoinnista on erityisen vaikea irrottautua myöhemmin. Pitkäaikaisesta tupakoinnista syntyvä riippuvuus on voimakas ja tästä syystä tupakkatuotteiden vaarallisuutta suhteessa muihin päihteisiin ei tulisi vähätellä (Pylkkänen ym. 2009, 4).

Nuorisolaki (27.1.2006/72) antaa vahvan tuen nuorisoalan ehkäisevälle päihdetyölle. Lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, sosiaali-

suutta ja aktiivisuutta kansalaisina sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolaki korostaa ennaltaehkäisevän työn merkitystä nuorten parissa, ja sen näkökulmasta ehkäisevällä päihdetyöllä on vahva kasvatuksellinen tavoite. Tästä näkökulmasta on perusteltua käyttää nuorten päihdekasvatuksen käsitettä. (Pylkkänen ym. 2009, 5.)

Terho vakuuttaa, että olisi ennen kaikkea mielekkäämpää pyrkiä ehkäisemään päihteiden käyttöä, kuin odottaa ongelmien puhkeamista ja hoitaa sekä kuntouttaa vasta sitten. Ennaltaehkäisyn merkitys korostuu entisestään, kun on kyse nuorista ihmisistä, joilla odotettavissa oleva elinikä on pitkä. Ehkäisytoimet ovat myös kansantaloudellisesti kannattavampia kuin kallis päihdehoito ja -kuntoutus. (Terho 2002, 370.)

Yleisiin asenteisiin, mielikuviin ja arvomaailmaan vaikuttavat Terhon mukaan tiedotus ja valistus. Koulutus puolestaan antaa tietoja ja valmiuksia käsitellä sekä ymmärtää asioita. Tiedotusta, valistusta ja koulutusta tulisi tämän vuoksi käyttää hyväksi nuorten päihteiden käytön ehkäisyssä. Ehkäisevän toiminnan tulee perustua tietoon ja selkeisiin suunnitelmiin. Tarkoituksena on lisätä perheiden, nuorten ja nuorten kanssa työskentelevien tahojen, päättäjien sekä koko väestön tietoisuutta nuorten päihteiden käytöstä. Nuorien ohjaaminen mahdollisimman päihteettömään elämään on myös ennaltaehkäisevän työn kannalta tärkeää. (Terho 2002, 370).

3.2 Koulu päihdekasvattajana

Kouluterveydenhuollon tulee koulukohtaisesti varmistua siitä, että opetusohjelmasuunnitelmaan kuuluvat päihdetietous ja päihteiden käyttöä ehkäisevä kasvatusta. Suunnitelmissa tulee olla selvitettyinä, mitä asioita opetetaan, kuka niitä opettaa ja miten tuloksia seurataan. Opetuksen tulee olla jatkuvaa, pitkäjänteistä ja päämäärähakuista. Sitä tulee tehdä kaikilla luokka-asteilla ottaen huomioon oppilaiden ikä ja kehitystaso. Nuoret tarvitsevat rehellisiä tietoja päihteistä, niiden vaikutuksista, ja tieto on annettava siinä muodossa, että nuori sen ymmärtää. (Terho 2002, 370.)

Terhon mukaan kouluterveydenhuollon tulee omalta osaltaan olla aktiivisesti mukana tässä työssä ja kantaa vastuuta siitä, että koko kouluyhteisö saadaan

nuorten päihteiden käyttöä ehkäiseväksi. Vanhempainilloissa päihdekasvatus tulee ottaa esille pyrkien tukemaan vastuullista vanhemmuutta ja jokaiseen terveystarkastukseen kuuluu myös henkilökohtainen päihdekasvatus. (Terho 2002, 371.)

Yläkoulu poikkeaa koulumuotona suuresti alakoulusta, jossa luokan oma opettaja seuraa lapsia ensiluokasta lähtien ja tuntee nämä hyvin. Yläkouluun tultaessa luokat ja koulut sekoittuvat eikä varsinaista omaa opettajaa enää ole. Luokkaa opettavat useat aineenopettajat ja myös kouluterveydenhuollon henkilöstö useimmiten vaihtuu. Oppilaat tulevat samanaikaisesti myös murrosikään, jolle on tyypillistä voimakas muutos ja kasvu. Monimutkaisen ja aikaa vievän tapahtumasarjan kautta siirrytään vähitellen lapsuudesta aikuisuuteen. Psykkisen kehityksen päätavoitteena on oman identiteetin ja itsenäisyyden saavuttaminen. (Terho 2002, 146.)

Terhon käsityksen mukaan nuoren kehityksen eri osa-alueet ovat kietoutuneet niin tiukaksi vyyhdiksi, että niitä on mahdotonta irrottaa toisistaan. Häiriö jollakin alueella vaikuttaa muihin alueisiin. Nuori on edelleen myös osa perhettään ja häiriöt perheessä vaikuttavat nuoreen sekä nuoren ongelmat vastaavasti perheeseen. Toisaalta ystävien merkitys ja sosiaalinen paine samankaltaisuuteen lisääntyvät. Nuori alkaa ottaa enemmän itse vastuuta käyttäytymisestään ja riskikäyttäytyminen on tyypillistä. Nuorten ajattelu ei ole vielä niin kehittynyt, että he ymmärtäisivät, mitä riskinotto saattaa merkitä pitkällä aikavälillä. (Terho 2002, 146.)

Terho painottaa, että nuorena valittu elämäntyyli ja omaksutut elämäntavat vaikuttavat pitkälti siihen, miten terveenä ja miten pitkään ihminen elää. Nuoruusiässä omaksutut ravitsemus-, liikunta-, virkistäytymis-, ja lepotottumukset ovat varsin pysyviä. Nuorena ratkaistaan myös oma suhtautuminen päihteisiin, tupakointiin, seksuaalisuuteen ja moniin muihin tärkeisiin elämänalueisiin. Kouluterveydenhuollon tärkeys korostuu, koska se kykenee auttamaan nuoria mahdollisissa ongelmatilanteissa ja kouluterveydenhuollossa nuoruusiän merkitys ymmärretään hyvin. (Terho 2002, 146.)

Kylmänen kirjoittaa Terhon ajatusten mukaisesti myös siitä, miten nuoret pitävät koulua luontevana paikkana päihdekeskusteluille. Asennevaikuttajina pidetään kodin lisäksi vapaa-aikaan liittyviä ihmissuhteita ja olennaista on huomioida myös kaveripiirin vaikutus nuoren omiin asenteisiin. Suuri osa nuorista on erittäin huumekielteisiä, mutta tupakan ja alkoholin käyttöön suhtaudutaan lievemmin. (Kylmänen 2005, 27.)

3.3 Päihteistä valistaminen

Päihdevalistusta perustellaan Soikkelin mukaan usein sen oletetulla hyödyllä. Vakuuttavan argumentin tulisi monien mukaan olla esitettävissä viime kädessä numeroin. Päihdevalistuksen ei kuitenkaan pitäisi olla toimintaa, jonka oikeutus seisoo tai kaatuu sen perusteella, voidaanko valistuksen osoittaa muuttavan ihmisen käyttäytymistä. Soikkeli muistuttaa valistuksen olevan joka tapauksessa yhteiskunnan velvollisuus, eikä sitä ole oikeutta jättää tekemättä. (Soikkeli 2002, 45.)

Soikkeli vertaa päihdekasvatusta muun muassa laillisuuskasvatukseen kysyen, pitäisikö sitä vähentää, koska osa nuorista joka tapauksessa syyllistyy rikoksiin. Puutteelliset tiedot nuorten ravinto- ja terveystottumuksissa eivät vähennä terveystieteiden merkitystä vaan korostavat sitä. Sama pätee myös liikenne- ja sukupuolikasvatukseen. Päihdekasvatus kuuluu yhteiskunnan tehtäviin yhtä selvästi. Nuorten on saatava kohdata maailma valmistautuneina. (Soikkeli 2002, 45.)

Soikkeli on vakuuttunut siitä, että kenenkään ei tarvitse ryhtyä narkomaaniksi, poliisiksi tai vanhemmaksi voidakseen valistaa päihteistä. Tärkein asia on itsensä tunteminen. On tiedettävä oma näkökulma ja omien parhaiden tietojen ja ymmärryksen alue. Yksi ihminen ei voi mitenkään vastata monenlaisiin tarpeisiin ja odotuksiin. (Soikkeli 2002, 50.)

Väittelyä entisten käyttäjien hyödyntämisestä on ollut aika ajoin. Soikkeli painottaa, että omakohtainen aineriippuvuus ei tee kenestäkään päihdeasioiden eksperttiä. Entisiä käyttäjiä on toisaalta pidetty mielenkiintoisina ja vakuuttavina valistajina, mutta he ovat toisaalta kuitenkin kuulijoiden todellisuudelle kaukaisia ääriesimerkkejä. (Soikkeli 2002, 51.) Yläkouluikäisiä kuulijoita ajatellen entisten

käyttäjien vuosien mittaisiin kokemuksiin on vaikea samaistua. Alaikäiselle kohderyhmälle saattaa jäädä myös epärealistinen kuva pitkään jatkuneen päihteiden käytön haitoista ja seurauksista.

Päihdevalistuksessa on Soikkelin mukaan tiedostettava vääriin motiiveihin vetoamisen tavat. Niiden perusteella omaksutut mielipiteet eivät ole rationaalisesti perusteltuja. Vääriin motiiveihin vetoamisen tapoja ovat muun muassa painostaminen, seurauksilla uhkaaminen ja seurauksiin vetoaminen, mikä on päihteistä keskusteltaessa yleistä. Ellei usko ja levitä kauhupropagandaa esimerkiksi huumeiden käytön riskeistä, niin se koetaan haittojen vähättelynä. (Soikkeli 2002, 65.)

Pelkistä päihteiden käytön riskeistä valistaminen ei selvitä käyttöä ilmiönä. Mikäli käytöstä olisi pelkkää haittaa ja vaaraa, ei voi ymmärtää, miksi jotkut kuitenkin aineita käyttävät. Valistajan uskottavuudelle voi olla hyväksi, jos hän osoittaa aihepiirinsä ymmärrystä uskaltautumalla käsittelemään omalta kannaltaan vaikeitakin asioita. (Soikkeli 2002, 78–79.)

Mannerheimin lastensuojeluliitto, MLL, on tuottanut aineistoja joiden avulla kouluissa voidaan toteuttaa päihde- ja terveystiedotusta sekä toiminnallisesti että havainnollisesti. (MLL 2012a.) MLL:n internetsivustolla on aineistoa myös nuorten vanhemmille. Hyvä esimerkki on Kissa pöydälle -esite, joka on tarkoitettu vanhemmille taustatiedoksi keskusteluun alkoholista 12–16 vuotiaan nuoren kanssa. Esitettä voivat käyttää työssään myös esimerkiksi kouluterveydenhoitajat ja nuorisotyöntekijät sekä esitettä voi jakaa vanhempainilloissa. (MLL 2012b.)

Päihdelinkin internetsivustolla neuvotaan rehelliseen keskusteluun, mitä myös Soikkeli ja MLL painottavat. Sivustolla kehoitetaan vanhempia keskustelemaan kotona nuoren kanssa päihteistä luonnollisena osana kasvatusta kuten kotiintuloajoista puhuttaessa. Sivuston mukaan puhumista ei saisi jättää koulun, muiden ammattikasvattajien tai kaveripiirin asiaksi. Keskustelun tärkeyttä ja nuoren kuulemistä korostetaan. Sivustolla muistutetaan myös, että huumeiden käytöstä voi keskustella, vaikka ei olisi koskaan huumeita nähnyt. Esimerkkinä käytetään

muun muassa opettajaa, jonka ei tarvitse tietää kaikkia asioita pystyäkseen opettamaan. (Päihdelinkki 2011.)

Keskustelu on päihdelinkin internetsivuston mukaan nuorelle tärkeää myös siksi, että keskustelun avulla nuori oppii erilaisia taitoja, kuten omien rajojen testaamista ja neuvottelutaitoja. Sivustolla neuvotaan vanhempia yhdessä miettimään nuoren kanssa muun muassa sitä, miksi päihteistä on olemassa erilaista tietoa ja miksi päihteiden käyttö on yleistä. (Päihdelinkki 2011.)

3.4 Raittiustoimisto Elämäni Sankari ry:n yhteistyökumppanina

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden raittiustoimisto on ehkäisevää päihdetyötä tekevä asiantuntijatoimisto, joka tarjoaa ehkäisevän päihdetyön palveluja koko Etelä-Karjalan alueella. Työn tavoitteena on edistää terveitä elämäntapoja ja päihteettömyyttä, vähentää päihdehaittoja sekä parantaa päihteisiin liittyvää ymmärrystä ja hallintaa. (Preventiimi 2011.)

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden alueella Alkoholiohjelman kumppanuusperiaatteen mukaisesti. Kumppanuus on Alkoholiohjelman verkostotyön muoto ja tarkoittaa yhteistä sitoutumista alkoholihaittojen ehkäisyyn sekä vähentämiseen. Alueellista työtä koordinoi raittiustoimisto. (Preventiimi 2011.)

Mukana kumppanuustoiminnassa on 15 järjestöä ja kumppanuussopimukset allekirjoitettiin 2005. Paikallisia järjestöjä ovat muun muassa Etelä-Saimaan A-kilta, Lappeenrannan nuortenpalvelu, Lappeenrannan elämäntapayhdistys ja Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu. Valtakunnallisia järjestöjä ovat muun muassa Terveys ry, Sininauhaliitto ry, Elämäntapaliitto, Raittiuden Ystävät ry ja Elämäni Sankari ry. (Preventiimi 2011.)

4 Elämäni Sankari ry

Elämäni Sankari ry on kansalaisjärjestöjen yhteistyöyhdistys, joka tekee ehkäisevää päihdetyötä valtakunnallisesti nuorten hyväksi. Lappeenrannan kaupunki ja raittiustoimi ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita. Yhdistys on rekisteröitynyt vuonna 1998 omaksi yhdistyksekseen ja toiminnassa korostuu liikunnan sekä

muiden harrastusten yhdistäminen valistustyöhön. Yhdistys pyrkii kannustamaan ihmisiä arvokeskusteluihin ja tärkeimpiä työn muotoja ovat päihdeoppituntien järjestäminen, materiaalin tuottaminen ja erilaisten nuorille suunnattujen tapahtumien järjestäminen. Toiminnan kohderyhmänä ovat 7-18 -vuotiaat lapset ja nuoret, vanhemmat ja ohjaajat sekä valmentajat harrastusten parista. (Elämäni Sankari ry 2009a.)

Elämäni Sankari ry:n tärkeimpiä tavoitteita ovat nuorison päihteiden käytön ja siihen liittyvän ongelmakäyttäytymisen vähentäminen sekä nuorten ja heidän vanhempien päihteitä koskeviin asenteisiin ja arvoihin vaikuttaminen. Nuorten kannustaminen harrastusten pariin ja päivittäisen liikkumisen määrän kasvattaminen ovat myös tärkeitä tavoitteita Elämäni Sankari ry:n toiminnassa. Elämäni Sankari ry pyrkii säilyttämään keskeisenä toimintatapana ihmisten aidot kohtaamiset ja perheiden hyvinvoinnin tukemisen. Uusien toimintamuotojen ja mallien kehittäminen päihdevalistustyöhön on myös hyvin tärkeä osa Elämäni Sankari ry:n toimintaa. (Elämäni Sankari ry 2009b.)

Elämäni Sankari ry pyrkii järjestönä vaikuttamaan kohderyhmien elämäntapoihin monin eri keinoin ja uudella otteella. Elämäni Sankari ry:n tavoitteena ei ole täysi-ikäisten totaalinen raittius, vaan kohtuukäytön säilyttäminen ja ala-ikäisten kokeilun aloittamisen siirtäminen muutamalla vuodella eteenpäin. (Elämäni Sankari ry 2009c.)

Yhdistyksen rahoitus muodostuu pääosin Raha-automaattiyhdistyksen avustusosuudesta, yhdistyksen omista tuotoista ja mahdollisista lahjoituksista. Elämäni Sankari ry tekee myös yhteistyötä monien eri tahojen kanssa. Järjestölle on muodostunut vahva toimijaverkosto sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Päihdeoppituntien suunnittelussa ja toteutuksessa keskeinen yhteistyötaho on Mood House Oy. Viime vuosina Elämäni Sankari ry:stä on muodostunut vahva ehkäisevän päihdetyön toimija, joka omalla panostuksellaan tekee vahvaa valistustyötä valtakunnallisesti. (Elämäni Sankari ry 2009a.)

4.1 Elämäni Sankari ry:n päihdeopetus koulussa

Elämäni Sankari ry:n päihdeopetus kouluilla alkaa alustuksella, jossa sankariohjaaja esittäytyy, kertoo yhdistyksestä ja käy läpi niitä asioita, joita seuraavan

tunnin aikana tapahtuu. Yläkouluissa tunti jatkuu tämän jälkeen lyhytelokuvan katsomisella. Ammattiopiston ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille elokuvan katsominen on korvattu keskustelua herättävillä aiheilla. Yläkoulujen 7. luokille näytettävä lyhytelokuva kertoo kahdesta veljeksestä ja huumekekokeilusta, joka päättyy traagisesti. Elokuvalle pyritään yhteiseen keskusteluun pohtimalla muun muassa seuraavia asioita: Mikä johti huumekekokeiluun? Miten tarinassa olisi voinut käydä toisin? Miten tarina voisi jatkua kunkin henkilön kohdalla?

Elämäni Sankari ry:n ohjaajat valmistautuvat päihdeopetustunteihin tarkasti. Ennen päihdeopetuksen pitämistä oppilaat täyttävät kouluilla opettajien ohjeistuksella hyvinvointikyselyn, joka löytyy yhdistyksen internetsivuilla olevan linkin kautta. Kysely täytetään nimettömästi muutamia viikkoja aikaisemmin ennen päihdeopetuksen pitämistä. Hyvinvointikyselyn tuloksia näytetään päihdeopetuksen aikana. Tulokset näkyvät prosenttipylväinä diaesityksessä ja oppilaat hahmottavat sen avulla, miten muut saman koulun luokka-asteet ovat kysymyksiin vastanneet. Seitsemäsluokkalaisten hyvinvointikyselyn tuloksista poimitaan diaesitykseen vastaukset seuraaviin kysymyksiin: Käytätkö alkoholia tosihumaan asti? Oletko impannut? Oletko käyttänyt lääkkeitä päihtymistarkoituksessa? Onko sinulle tarjottu huumausaineita?

Elämäni Sankari ry:n diaesitys on jaoteltu eri aihealueisiin. Osa aihealueista sisältää hyvinvointikyselyn tulosten lisäksi kuvia, joista keskustellaan oppilaiden kanssa. Aiheet luokitellaan viiteen alueeseen: päihteiden kokeilu ja vaikutus, tupakka, alkoholi, nuorten liikenneonnettomuudet sekä kannabis. Oppitunnin aikana oppilaat saavat myös kaukosäätimet, joilla he vastaavat tunnin aikana diaesityksessä esitettyihin kysymyksiin. Tulokset näkyvät diaesityksessä prosenttilukuina vastausvaihtoehtojen perässä. Seuraavat kysymykset ja vastausvaihtoehdot esiintyvät seitsemäsluokkalaisille esitettävässä diaesityksessä:

Oletko ollut päihtyneen kuljettajan kyydissä? (pyörällä, mopolla, autolla, veneellä)

- 1) En ole.
- 2) Kyllä olen.

3) En ole varma kuskista, mutta epäilen olleeni.

Pitäisikö alle 18 -vuotiaiden alkoholin käyttöön puuttua nykyistä tehokkaammin?

1) Kyllä.

2) Ei.

Tiedätkö mitä haittoja kannabiksen käytöstä voi seurata?

1) Kyllä.

2) En.

Saitko tällä oppitunnilla uutta tietoa?

1) Kyllä.

2) En.

Näiden kysymysten pohjalta tunnin aikana käydään yleistä keskustelua aiheesta ja oppilaita kannustetaan esittämään omia mielipiteitään ja perustelujaan.

4.2 Sankariohjaajan rooli

Sankariohjaajan rooli eroaa koulujen opettajien rooleista. Koulussa vieraileva opetuksen pitäjä nähdään eri tavalla kuin oppilaille jo ennestään tuttu. Sankariohjaajan tietous päihteisiin liittyvistä asioista motivoi oppilaita esittämään rohkeasti aiheeseen liittyviä kysymyksiä, ja toisinaan oppilaat kertovat avoimesti myös omia kokemuksiaan sankariohjaajille. Oppilaat saattavat myös kysyä neuvoja aiheeseen liittyen.

Sankariohjaajat pitävät itsensä ajan tasalla päihteisiin liittyvistä asioista, jolloin päihdeoppitunneilla pystytään ottamaan esille myös tärkeitä ajankohtaisia aiheita. Elämäni Sankari ry:n sankariohjaajien verkosto uudistettiin vuonna 2010. Sankariohjaajilta vaaditaan ammattitaidon varmistamiseksi hyväksyty näyttökokeen suorittaminen.

5 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli kerätä tietoa siitä, miten Lappeenrannan Armilan koulun seitsemäsluokkalaiset kokevat koulun ulkopuolelta tulevan tahon, Elämäni Sankari ry:n, pitämän päihdeopetuksen. Seitsemäsluokkalaisilla oli mahdollisuus myös kertoa, mitä kehittämissideoita heillä olisi Elämäni Sankari ry:n päihdeopetukseen.

Armilan koulu valikoitui Lappeenrannan muiden yläkoulujen joukosta muun muassa tiiviin yhteistyön puolesta, mikä heillä on ollut pitkään Elämäni Sankari ry:n kanssa. Keskityin opinnäytetyössäni seitsemäsluokkalaisiin, koska he ovat Elämäni Sankari ry:n pääkohderyhmä Lappeenrannan alueella. Taustalla oli myös oma mielenkiinto siihen, miten seitsemäsluokkalaiset kokevat yhdistyksen päihdeopetuksen, koska suuri osa seitsemäsluokkalaisista kuulee Elämäni Sankari ry:n päihdeopetusta ensimmäistä kertaa.

Tutkimuksessa hain vastauksia kysymyksiin:

- 1) Millaiseksi seitsemäsluokkalaiset kokevat Elämäni Sankari ry:n päihdeopetuksen?
- 2) Miten seitsemäsluokkalaiset kehittäisivät Elämäni Sankari ry:n päihdeopetusta?

6 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Elämäni Sankari ry:n ja Lappeenrannan Armilan yläkoulun rehtorin Tomi Valkeapään kanssa. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä oli Webropol-kysely, jonka Armilan koulun seitsemäsluokkalaiset täyttivät koulun tietokonehuoneessa päihdeopetuksen jälkeen. Elämäni Sankari ry:n projektipäällikkö Jarno Saarinen avusti kyselylomakkeen suunnittelussa ja Webropolin käytössä.

6.1 Aikataulu

Keväällä 2011 opinnäytetyön ideointi alkoi yhteistyössä Elämäni Sankari ry:n kanssa. Opinnäytetyön aiheen rajaaminen tapahtui työelämän ohjaajan Elämäni

Sankari ry:n projektipäällikkö Jarno Saarisen kanssa. Kesällä 2011 opinnäytetyösuunnitelman kirjoittaminen alkoi ja jatkui syksyllä 2011 asti.

Syyskuussa 2011 olin sähköpostin välityksellä yhteydessä Armilan koulun rehtoriin Tomi Valkeapäähän. Kuvasin hänelle tutkimukseni aihetta, sen ajankohtauisuutta ja tärkeyttä sekä Elämäni Sankari ry:n kehittymisen kannalta että oppilaiden näkökulmasta. Valkeapää ilmoitti yhteistyön olevan mahdollista. Elämäni Sankari ry:n Lappeenrannan teemaviikon aikana, lokakuussa 2011 viikolla 43, toteutettiin kysely Armilan koulun seitsemäsluokkalaisille päihdeopetuksen jälkeen.

6.2 Kyselyn toteutus

Saavuvin Armilan koululle 26.10.11 klo 8.00 kahden Elämäni Sankari ry:n sankariohjaajan kanssa, jotka pitivät kyseisen päivän päihdeopetukset seitsemäsluokkalaisille. Tapasimme koulun rehtorin Tomi Valkeapään, joka ohjasi minut tietokonealuokkaan jossa, oppilaat vastaisivat Webropol-kyselyyn päihdeopetuksen jälkeen.

7. luokkia oli yhteensä viisi, mutta tietokoneita oli yhden luokan oppilasmäärän verran. Päihdeopetusta oli tarkoitus opettaa kahdessa luokassa samaan aikaan yhden sankariohjaajan vetämänä, joten suunnittelimme aikataulun, jonka mukaan toinen päihdetunti loppuisi hieman toista aikaisemmin. Tämä esti tietokonealuokkaa ruuhkautumasta.

Olin seuraamassa päihdeopetusta molemmissa luokissa. Kiinnitin ennen kaikkea huomiota sankariohjaajien tapoihin herättää keskustelua ja oppilaiden aktiivisuuteen tunnin aikana. Molemmilla sankariohjaajilla oli hyvin ammattimainen ote työskentelyyn. He saivat luotua rennon ilmapiirin luokissa ja oppilaat keskustelemaan käsiteltävistä aiheista. Oppilaiden aktiivisuutta lisäsivät pienet palkinnot, kuten kynät ja vihot, joita oppilaat saivat hyvistä vastauksista.

Ohjasin aikaisemmin päihdeopetuksen päättävän luokan oppilaat päihdeopetuksen jälkeen tietokonealuokkaan, kuten olimme sankariohjaajien ja rehtorin kanssa aikaisemmin sopineet. Esittelin itseni oppilaille ja kerroin ensin lyhyesti siitä, miksi olin heidän koulullaan ja minkälaiseen kyselyyn toivoin heidän vas-

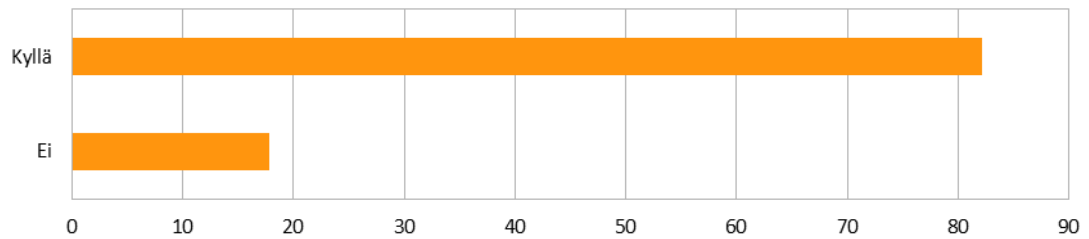
taavan. Kerroin oppilaille myös siitä, miten tärkeää kyselyyn osallistuminen olisi sekä heidän että Elämäni Sankari ry:n päihdeopetuksen kehittämisen kannalta. Korostin lopuksi oppilaiden ainutlaatuista tilaisuutta kertoa mielipiteensä Elämäni Sankari ry:n päihdeopetuksesta.

Tutkimuksen eettisyyden näkökulmasta oli tärkeää, että oppilaat ymmärsivät, mistä tutkimuksessa oli kysymys, mitä tutkimuksella tavoiteltiin ja miten tutkimuksen aineisto tultaisiin keräämään. Tiedotin oppilaille siitä, että he vastaavat kyselyyn nimettömästi eikä heitä pystytä jäljittämään vastausten perusteella. Vapaaehtoisuuden korostaminen eettisyyden kannalta oli tutkimuksessa myös tärkeää ja tiedotin siitä oppilaille.

Tietokoneiden avaamisen jälkeen oppilaat olivat aktiivisesti mukana ja kyselivät, mistä he löytävät päihdeopetukseen liittyvän kyselyn. Kerroin oppilaille internetsivuston ja tarvittavan salasanan sekä kirjoitin ne myös luokan taululle. Kiersin tämän jälkeen luokassa ja neuvoin tarvittaessa oppilaita oikean sivuston löytämisessä. Oppilaat vastasivat kyselyyn nopeasti. Vastaamiseen kului aikaa noin minuutti oppilasta kohden. Enemmän aikaa kului tietokoneiden avaamiseen oppilaiden omilla tunnuksilla ja kyselyn etsimiseen Elämäni Sankari ry:n internetsivuilta.

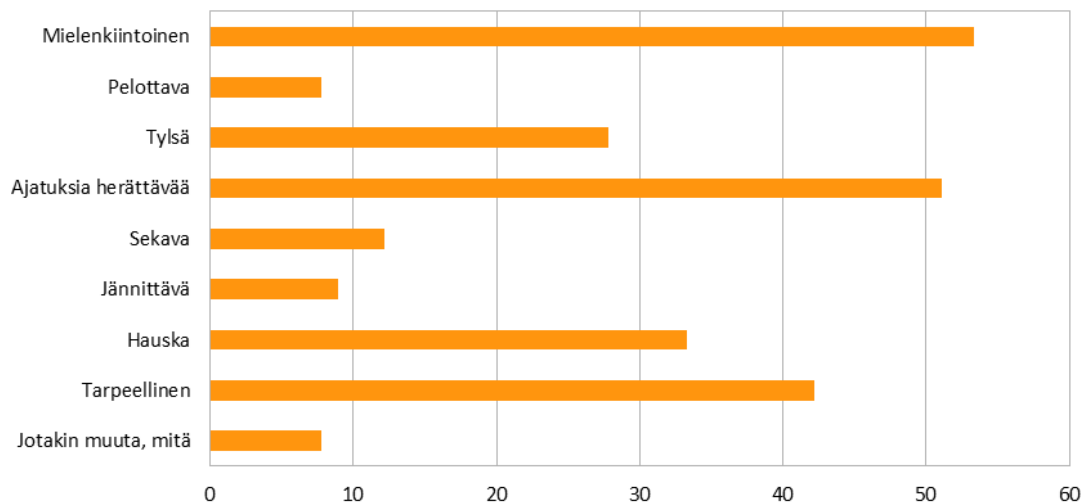
7 Tutkimuksen tulokset

Webropol-kyselylomakkeen avulla vastaukset saatiin kerättyä lyhyessä ajassa Armilan koulun seitsemäsluokkalaisten koulusta. Armilan koulussa oli kyselyä toteutettaessa 106 seitsemäsluokkalaista. Kysely koostui kuudesta kysymyksestä; viidestä strukturoidusta ja yhdestä avoimesta kysymyksestä. Kyselylomakkeen rakenne antoi oppilaille mahdollisuuden vastata haluamiinsa kysymyksiin. Vastanneiden määrä kysymystä kohden vaihteli 90 oppilaasta 86 oppilaaseen. Kysely oli laadittu mahdollisimman selkeäksi ja lyhyeksi, jotta nuorilla riittäisi motivaatio vastata kaikkiin esitettyihin kysymyksiin. Oppilaan sukupuolta ei kysytty, koska en kokenut sen olevan tämän tutkimuksen osalta oleellista.

Kuvio 1. Piditkö Elämäni Sankari ry:n päihdeopetuksesta?

Kyselylomakkeen ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, pitikö oppilas Elämäni Sankari ry:n päihdeopetuksesta. Kysymykseen vastasi 90 oppilasta, ja suurin osa (82,2 %) heistä sanoi pitäneensä opetuksesta.

Kuvio 2. Minkälainen päihdeopetus oli.

Toisessa kysymyksessä (Kuvio 2) oppilaiden tuli kertoa minkälaista päihdeopetus heidän mielestään oli. Vastausvaihtoehdot olivat valmiina ja oppilailla oli mahdollisuus valita niistä useampi. Kysymykseen vastasi 90 oppilasta. Vastusten mukaan mielenkiintoisena päihdeoppituntia piti enemmistö (53,3 %). Ajatuksia herättävä (51,1 %) ja tarpeellinen (42,2 %) päihdeoppitunti oli myös monien oppilaiden mielestä. Hauskana oppituntia piti kolmasosa (33,3 %), mutta osa oppilaista koki opetuksen myös tylsänä (27,8 %).

Oppilaat, jotka vastasivat opetuksen olevan jotakin muuta (7,8 %), kuin edellä mainittuja asioita, kirjoittivat opetuksen olevan inhottava, jännittävä ja tarpeellinen. Osa oppilaista kertoi kokemuksistaan päihdeopetuksesta myös kyselyn viimeisessä vapaamuotoisessa kysymyksessä:

Tykkäsin tosi paljon päihdeluennosta, koska se ei ollut yhtään tylsä.

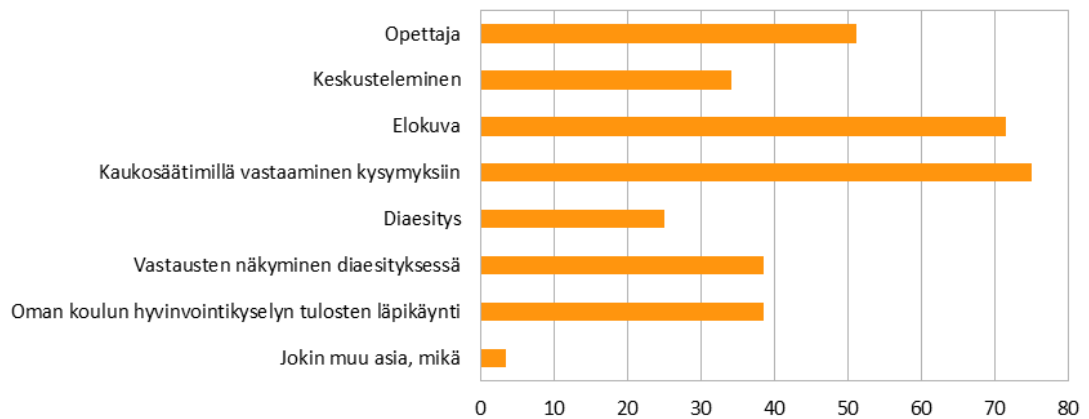
(Oppilas 1)

Tämä päihdeopetus oli todella hyödyllinen.

(Oppilas 2)

Lisää tällaisia oppitunteja.

(Oppilas 3)

Kuvio 3. Hyviä asioita päihdeopetuksessa.

Kolmannessa kysymyksessä oppilailta kysyttiin, mitä hyvää päihdeopetuksessa heidän mielestään oli (Kuvio 3). Vastausvaihtoehdot olivat myös tämän kysymyksen jälkeen valmiina ja oppilailla oli mahdollisuus valita niistä useampi. Tähän kysymykseen vastasi 88 oppilasta. Suurimman (75 %) kannatuksen sai kaukosäätimillä vastaaminen kysymyksiin.

Elokuvan katsominen oli myös suuren osan (71,6 %) mielestä hyvää päihdeopetuksessa, ja päihdetunnin opettajasta, sankariorhjaajasta, piti vastausten mukaan hieman yli puolet oppilaista (51,1 %). Oppilaat saivat vastata opetuksen olevan myös jotakin muuta. Muutamien oppilaiden mielestä (3,4 %) opetuksessa oli jokin muu hyvä asia, mutta eivät kirjoittaneet vapaana olevaan kohtaan, mikä se oli.

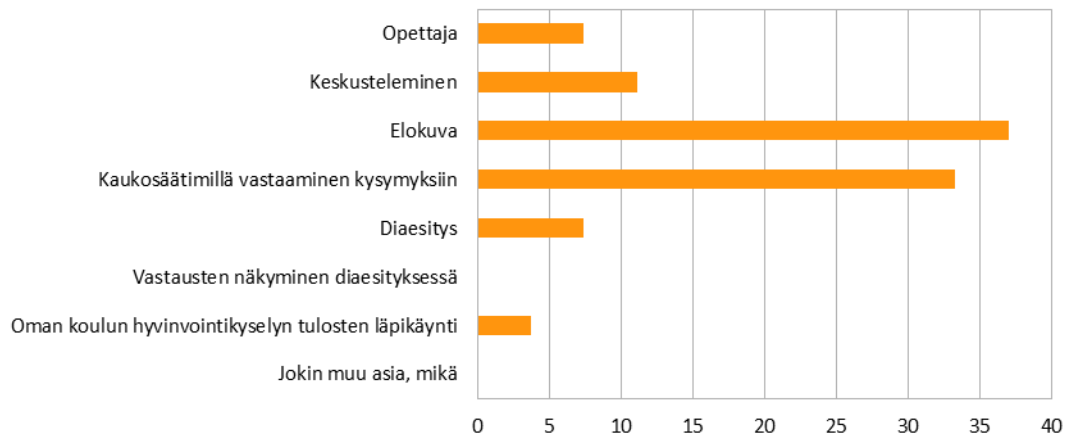
Osa oppilaista kirjoitti avoimeen kysymykseen toiveistaan päihdeopetukseen. Kolme oppilasta kertoi haluavansa enemmän kysymyksiä, joihin päihdeopetuksen aikana vastataan kaukosäätimillä.

Nuorilta pitäisi kysyä enemmän kysymyksiä.

(Oppilas 4)

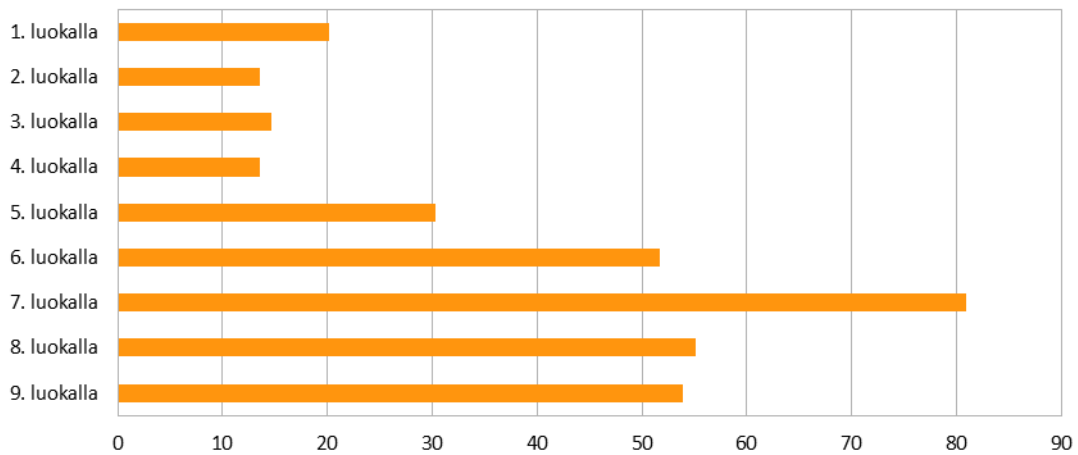
Älkää vaihtako opettajia.

(Oppilas 5)

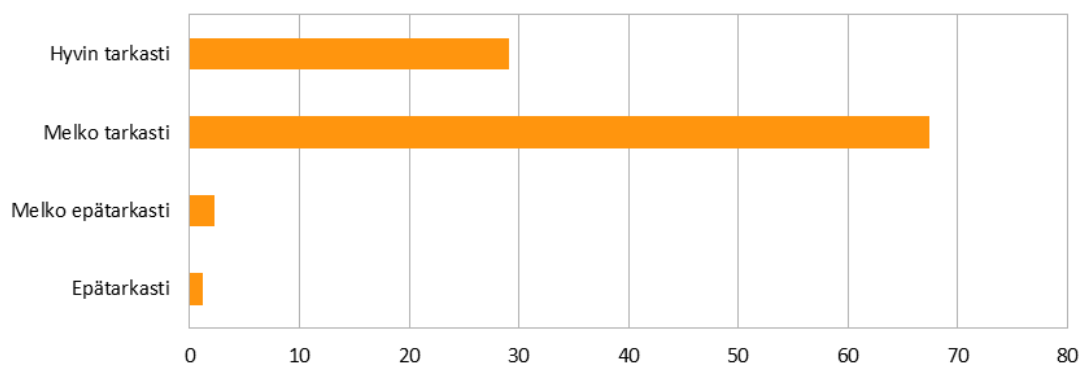
Kuvio 4. Oppilaat jotka eivät pitäneet päihdeopetuksesta, kokivat näiden asioiden olevan hyviä.

Oppilaat, jotka kyselylomakkeen ensimmäiseen kysymyksen mukaan eivät pitäneet päihdeopetuksesta, vastasivat elokuvan (37 %) ja kaukosäätimillä kysymyksiin vastaamisen (33,3 %) olleen kuitenkin hyviä päihdeopetuksessa (Kuvio 4)

Kuvio 5. Millä luokalla päihdeopetusta tulisi olla?

Oppilailta kysyttäessä millä luokalla päihdeopetusta tulisi heidän mielestään olla (Kuvio 5), jokainen luokka-aste sai kannatusta. Oppilaista 89 vastasi esitettyyn kysymykseen. Oppilailla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehtoista, mutta 7. luokka oli enemmistön (80,9 %) mielestä tärkein luokka-aste.

Kuvio 6. Miten päihteistä kerrottiin?

Viimeisessä strukturoidussa kysymyksessä oppilailta tiedusteltiin millä tavalla päihteistä heidän mielestään päihdeoppitunnilla puhuttiin (Kuvio 5). Oppilaista 86 vastasi kysymykseen. Suurimman osan mielestä päihteistä puhuttiin melko tarkasti (67,4 %) tai hyvin tarkasti (29,1 %).

Kyselylomakkeen viimeinen kysymys oli vapaa oppilaiden ajatuksille, mielipiteille ja kehittämisideoille. Kysymykseen vastasi 42 oppilasta. Yksi oppilas kirjoitti, että 7. luokalla voisi olla erikseen päihdetunteja.

Oppitunti oli mielenkiintoinen ja sain paljon uutta tietoa päihteistä ja niiden haittavaikutuksista.

(Oppilas 7)

Minusta keskusteleminen oli todella mukavaa. Myös palkinnot oli innostavia.

(Oppilas 8)

Oli super kiwaaaaa.

(Oppilas 9)

8 Pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli kyselylomaketta käyttäen kerätä Armilan koulun seitsemäsluokkalaisten mielipiteitä ja kehittämisajatuksia koskien Elämäni Sankari ry:n päihdeopetusta. Tarkoituksena oli tavoittaa kaikki Armilan koulun seitsemäsluokkalaisten ja kerätä aineisto lyhyessä ajassa. Tutkimuksen kyselyyn vastasi keskimäärin 90 seitsemäsluokkalaista. Kyselylomakkeen rakenne antoi oppilaille mahdollisuuden vastata haluamiinsa kysymyksiin. Tästä syystä vastausmäärät vaihtelivat kysymyskohtaisesti muutamalla vastauksella.

Avoimeen kysymykseen oppilaat tuottivat hyviä ja kehityskelpoisia vastauksia. Yhden oppilaan vastaus oli sopimaton ja tutkimuksen kannalta epäasiallinen. Oppilas ei pitänyt sankariohjaajien työtoimenkuvasta ja kirjoitti voimakkaan vastauksen kirosanaa käyttäen. Vastauksen lopussa oppilas kuitenkin kirjoitti työtoimenkuvan olevan hyvää ja jännittävää. Kyseiseen vastaukseen en sisällön ristiriitaisuuden vuoksi analysoinut vastausta. Osa oppilaista kirjoitti avoimeen kysymykseen, että heillä ei ole mitään kerrottavaa. Kyseisten vastausten osasyynä voidaan arvioida olevan ohjeistuksessani ollut pyyntö, että oppilaat pyrkisivät vastaamaan avoimeen kysymykseen haluamallaan tavalla.

Tutkimuksessa olleen kyselylomakkeen täyttämiseen kului aikaa noin minuutti oppilasta kohden. Kysymysten lisäämisen kautta olisi mahdollisesti saanut tarkemmin selville oppilaiden mielipiteitä opetuksesta. Kyselyn täyttäminen päih-

deopetuksen päätyttyä varmisti sen, että oppilaat saivat kirjoittaa päällimmäisistä kokemuksistaan.

Opinnäytetyölle asettamani tavoitteet täyttyivät ja sain laajan otannan tutkimuksen toteuttamiseen. Vastaajien määrä olisi ollut huomattavasti pienempi, jos olisin kerännyt aineiston esimerkiksi ryhmähaastatteluilla. Kyselyn muotoileminen yhteistyössä Elämäni Sankari ry:n kanssa varmisti, että tutkimuksen tulokset olisivat hyödynnettävissä toiminnan kehittämisessä.

Vastaaminen strukturoituihin kysymyksiin nimettömästi vahvasti osaltaan sitä, että oppilaat vastaisivat mahdollisimman rehellisesti. Valvoin tietokonehuokassa kyselyyn vastaamista ja kiinnitin huomiota siihen, että oppilaat keskittyivät omien kokemustensa kirjaamiseen.

Päihdeopetus jatkuu Armilan koulun rehtorin Tomi Valkeapään mukaan pääsääntöisesti terveystiedon ja kotitalouden opetuksen yhteydessä. Aiheisiin palataan myös silloin, kun tarvetta ilmenee. Valkeapää kertoi tupakoinnin olevan myös toisinaan esillä tietyn ryhmän kanssa. (Valkeapää 2011.)

Kiinnostukseni nuorten parissa tehtävään työhön ja nuorten hyvinvointiin motivoi minua koko prosessin ajan. Aikaisemmat työkokemukseni nuorten parissa sekä Elämäni Sakari ry:n toiminnan tuntemus antoivat minulle varmuutta tutkimuksen toteuttamiseen. Järjestelmällinen ote tutkimuksen aikataulutuksessa sekä yhteistyökumppaneiden apu olivat tärkeitä prosessin eri vaiheissa. Tutkimustyön toteuttaminen ensimmäistä kertaa oli haastavaa, mutta ennen kaikkea antoisaa uuden tiedon oppimisen ja eri yhteistyötahojen ansiosta.

Sain lisää kokemusta yläkouluikäisten ohjaamisesta ja kiinnitin huomiota parantuneeseen kykyyni ennakoida mahdollisia eteen tulevia haasteita. Tutkimusprosessin aikana kokemani haasteet ovat vahvistaneet ongelmanratkaisukykyäni. Kasvatin myös tutkijan taitojani tiedon hakemisen, kirjoittamisen sekä analysoinnin kautta.

8.1 Johtopäätökset

Armilan koulun seitsemäsluokkalaiset vaikuttivat tutkimuksen perusteella olevan tyytyväisiä Elämäni Sankari ry:n päihdeopetukseen. Elokuvan katsominen ja

kaukosäätimillä vastaaminen diaesityksessä esitettyihin kysymyksiin olivat selkeästi oppilaiden mukaan parhaimpia asioita päihdeopetuksessa. Oppilaat nostivat myös päihdeopetuksen ohjaajat listan kärkipäähän. Nuoret pitivät tutkimuksen mukaan tärkeänä sitä, että heiltä kysytään erilaisista asioista.

Tutkimuksen tulokset ovat hyödynnettävissä Elämäni Sankari ry:n päihdeopetusta kehitettäessä. Tutkimuksen tulosten pohjalta saa suuntaa antavaa tietoa Armilan koulun seitsemäsluokkalaisten mielipiteistä ja toiveista Elämäni Sankari ry:n päihdeopetusta kohtaan. Kovin syvällisiä ja yksityiskohtaisia vastauksia tulokset ei anna. Mahdollisesti oppilaiden ikä ja ensimmäisen päihdeopetustunnin kokeminen saattoivat vaikuttaa siihen, etteivät oppilaat nostaneet esille uusia kehittämisideoita. Tutkimuksesta välittyy kuitenkin oppilaiden halu olla mukana kehittämässä heille suunnattua opetusta.

Oppilailla oli realistisia ja toteutettavissa olevia ideoita päihdeopetuksen kehittämiseen. Oppilaat toivoivat lisää päihdeopetustuntiin jo sisältyviä asioita. Diaesityksessä olevia kysymyksiä olisi oppilaiden mukaan voinut olla enemmän. Yhden oppilaan mielestä seitsemännellä luokalla voisi olla päihdeopetustunteja ja toinen toivoi lisää samankaltaisia tunteja. Yksi oppilaista toivoi tuntien olevan lyhyempiä ja toinen oppilas kertoi avoimessa kysymyksessä, että olisi halunnut tietää paremmin mitä seurauksia nuorille on huumeista.

8.2 Jatkotutkimusaiheet

Jutila (2011) on tutkimuksessaan tutkinut muun muassa sitä, minkälaista päihdevalistusta Lapuan yhdeksäsluokkalaisten nuoret toivovat koulussa järjestettävän. Nuoret toivoivat tutkimuksen mukaan mielenkiintoisia menetelmiä ja videoita sekä osa olisi halunnut rankoista kokemuksista kertovan päihteiden käyttäjän osaksi päihdevalistusta. Armilan koulun seitsemäsluokkalaisten pitivät tutkimuksen mukaan päihdeopetuksen aikana näytettävästä lyhytelokuvasta ja kaukosäätimillä vastaamisesta esitettyihin kysymyksiin. Vastauksissa ei ilmennyt, että he haluaisivat entisen päihteiden käyttäjän kertovan heille kokemuksistaan. Vastaavanlainen kysely olisi hyödyllistä toteuttaa myös kahdeksäsluokkalaisten ja yhdeksäsluokkalaisten keskuudessa. Tutkimustulokset mahdollistaisivat

päihdeopetuksen kehittämisen vastaamaan eri luokka-asteiden oppilaiden toiveita.

Mikäli vastaavanlainen tutkimus toteutetaan uudelleen, näkisin hyödylliseksi lisätä kysymyksiä Wepropol-kyselylomakkeeseen. Yksityiskohtaisempien kysymysten kautta olisi mahdollisuus saada enemmän tietoa oppilaiden kokemuksista koskien opetuksen eri osa-alueita. Oppilailta voisi esimerkiksi kysyä, mistä päihteistä he toivoisivat saavansa enemmän tietoa.

Oppilailta voisi tiedustella lukuvuoden loppupuolella, kokevatko he, että heidän päihdetietoutensa on lukuvuoden aikana parantunut. Oppilaiden kokemukset lukuvuoden aikana pidetystä päihdeopetuksen määrästä auttaisi hahmottamaan, onko opetuksen määrä riittävä. Oppilaiden sukupuolen kysyminen vastaavanlaisessa tutkimuksessa selventäisi myös, pitävätkö tytöt ja pojat samoista asioista päihdeopetuksessa.

Kuviot

Kuvio 1. Piditkö Elämäni Sankari ry:n päihdeopetuksesta, s. 23

Kuvio 2. Minkälainen päihdeopetus oli, s. 24

Kuvio 3. Hyviä asioita päihdeopetuksessa, s. 25

Kuvio 4. Oppilaat jotka eivät pitäneet päihdeopetuksesta, kokivat näiden asioiden olevan hyviä, s. 26

Kuvio 5. Millä luokalla päihdeopetusta tulisi olla, s. 26

Kuvio 6. Miten päihteistä kerrottiin, s. 27

Lähteet

Elämäni Sankari ry 2009a. Ehkäisevää päihdetyötä valtakunnallisesti. www.sankarit.net/4 Luettu 12.4.2011

Elämäni Sankari ry 2009b. Tavoitteet. www.sankarit.net/4 Luettu 12.4.2011

Elämäni Sankari ry 2009c. Ehkäisevää päihdetyötä valtakunnallisesti. www.sankarit.net/4 Luettu 12.4.2011

EPT = Mannerheimin Lastensuojeluliiton ehkäisevän päihdetyön hanke

Irti Huumeista ry 2011. Ajankohtaista. Nuorten tupakointi vähenee, mutta cannabis näkyy yhä useamman nuoren arkipäivässä. <http://www.irtihuumeista.fi> Luettu 10.2.2012

Jutila, P. 2011. Keinoja nuorten päihteiden käytön vähentämiseen. Opinnäyte-työ. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. <http://publications.theseus.fi> Luettu 4.10.2011

Kylmänen, P. 2005. Kun kaikki muutkin. Tampere: Tammer-Paino Oy

MLL = Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010a. Nuorten päihdekokeilut ja asenteet muutoksessa. Lastensuojeluliiton ehkäisevän päihdetyön hankkeen seuranta-tutkimus. Osa 2, loppukartoitus. Esipuhe. <http://mll-fi-bin.directo.fi/> Luettu 3.10.2011

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010b. Nuorten päihdekokeilut ja asenteet muutoksessa. Lastensuojeluliiton ehkäisevän päihdetyön (EPT) hankkeen seuranta-tutkimus. Osa 2, loppukartoitus. Tiivistelmä. <http://mll-fi-bin.directo.fi/> Luettu 3.10.2011

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2012a Päihde- ja terveystkasvatus. <http://www.mll.fi> Luettu 11.2.2012

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2012b. Kaikki päihde- ja hyvinvointikasvatus-aineistot. <http://www.mll.fi> Luettu 11.2.2012

Preventiimi 2011. Kuntien järjestöjen yhteistyö ehkäisevässä päihdetyössä. Kumppanuutta ja verkostoitumista Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystpiiri/raittiustoimi 2011. www.preventiimi.fi Luettu 10.2.2012

Pylkkänen, S., Viitanen, R. & Vuohelainen, E. 2009. Mitä on nuorisalan ehkäisevä päihdetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu sarja C. Oppimateriaaleja. Preventiimi – nuorisalan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus

Päihdelinkki 2011. Miten elää huolen kanssa? www.paihdelinkki.fi Luettu 10.2.2012

Soikkeli, M. 2002. Miten puhua huumeista. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Juva: WS Bookwell Oy

Soikkeli, M. 2002. Miten puhua huumeista. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Terho, P., Ala-Laurila E., Laakso, J., Krogius H. & Pietikäinen M. 2002. Koulu-
terveydenhuolto. Jyväskylä: Kustannus Oy Duodecim

Valkeapää, T. 2010. Sähköposti 22.11.2011. Kimpisen koulu, Lappeenranta.

KUVAT

Oppilaat vastaavat Elämäni Sankari ry:n päihdeoppitunnilla kaukosäätimillä kysymykseen: Oletko ollut päihtyneen kuljettajan kyydissä (esim. pyörällä, mopolla, autolla, veneellä)? Vastausvaihtoehdot: 1) Kyllä 2) En 3) En ole varma kuskista, mutta epäilen olleeni.

KYSELYLOMAKE

Piditkö Elämäni Sankari ry:n päihdeopetuksesta?

- kyllä
- en

Oliko päihdeopetus mielestäsi...

(voit valita useamman vaihtoehdon)

- mielenkiintoinen
- pelottava
- tylsä
- tarpeellinen
- ajatuksia herättävä
- sekava
- jännittävä
- hauska
- jotakin muuta, mitä:

Mitä seuraavista asioista olivat mielestäsi hyviä päihdeopetuksessa...

(voit valita useamman vaihtoehdon)

- opettaja
- keskusteleminen
- elokuva
- kaukosäätimillä vastaaminen kysymyksiin
- diaesitys
- vastausten näkyminen diaesityksessä
- oman koulun hyvinvointikyselyn tulosten läpikäynti
- jokin muu asia, mikä:

Millä luokalla päihdeopetusta pitäisi mielestäsi olla?

(Webropol -kyselyssä vastausvaihtoehtoina kaikki luokka-asteet)

Oppitunnin aikana kerrottiin monista päihteistä. Puhuttiinko päihteistä mielestäsi...

- hyvin tarkasti
- melko tarkasti
- melko epätarkasti
- epätarkasti

Mitä haluaisit kertoa Elämäni Sankari ry:lle?

(Esimerkiksi omia ajatuksia, kehittämisideoita...)
